

LELIA

Lelia

orientaliskt sagospel i fem akter

av Christian Lanciai (1998)

Personerna :

Suleiman den store, storkhan av Asien
Nadir, hans äldre son
Safir, hans yngre son
Selim, dennes gode vän
Lelia, prästinna i den okände gudens tjänst
en gammal man
Nadirs visir
General Ahmed
en budbärare
en ambassadör
en munk
en minister
en bordellföreståndarinna
en läkare
en tjänare
tre ambassadörer
munkar
soldater
flickor

Handlingen äger rum från Orienten till Venedig.

Copyright © Christian Lanciai 1998

Lelia

Akt I scen 1.

En praktfull österländsk sal med en praktfull österländsk säng i vilken khanen Suleiman den Store ligger döende. Hans söner inträder från var sitt håll.

Suleiman Mina söner, jag har kallat er till mig då tiden har kommit för mig att lämna in om avsked.

Nadir Far, vi är förkrossade av sorg.

Suleiman Det är inte så farligt. Jag skall bara dö.

Nadir Far behagar skämta.

Suleiman Tyvärr gör jag inte det. Länges har jag hemlighållit min dödliga sjukdom för folket, ty jag ville inte uppröra regeringen. Jag ville inte ge anledning till oro. Jag ville försvinna så smidigt som möjligt och helst omärkligt, men tyvärr är detta inte möjligt för en världshärskare.

Nadir (faller på knä) Far, vi skall ge dig en begravning som skall gå till historien och aldrig överträffas i storhet, överdåd och prakt, liksom hela ditt livsverk.

Suleiman Du ska då alltid överdriva, Nadir. Det blir din undergång en dag. Men du, min yngre son Safir, säger ingenting. Vad betyder din tystnad?

Safir Min far, jag är alltför upprörd för att kunna tala. Jag är chockerad till tystnad och överväldigad av mörka känslor av oro inför framtiden.

Suleiman Det skulle jag också vara i ditt ställe, om min far låg för döden och han var som jag. Dina känslor är helt naturliga. Dock vågar jag hoppas att din oro inte är befogad. Jag har nämligen tänkt länge över saken.

Nadir Far, jag är din äldste son, men jag är inte mogen att ta över hela ditt imperium.

Suleiman Det gläder mig att du inser det, min son. Då har du ingenting emot att jag delar det mellan er.

Safir Far, du vet att jag aldrig önskat bli som du med ett så förkrossande politiskt ansvar. Om du måste dela ditt rike mellan oss, ge mig då den mindre delen.

Suleiman Klokt resonerat, min son! Tydligen har jag känt er bättre än jag själv var medveten om. Du, Nadir, får två tredjedelar av imperiet, medan du, Safir, får nöja dig med återstoden.

Safir Det är för mycket.

Suleiman Ingen falsk blygsamhet, om jag får be. Ni vet att jag aldrig kunnat tåla hyckleri och allra minst från mina söner.

Nadir Hur drar du gränsen mellan oss?

Suleiman Nu kommer vi till stundens allvar: konkreta beslut. Av denna karta framgår hur jag funnit det klokast att dela världen mellan er. (*ger ett tecken. En hovman introducerar en väldig karta över större delen av Asien.*)

Kan det bli klarare? Min premiärminister har redan ratificerat mitt regeringsbeslut. Det är bara för er att ta över och bilda era egna regeringar.

Nadir Du ger mig således hela Turkestan och Kina?

Suleiman Allt land öster om Kaspiska Havet från Persien till Gula Havet norr om Hindukush och Himalaya.

Nadir Min bror får således alla de rika och välmående områdena.

Suleiman Han får Mesopotamien och Persien fram till Indien.

Safir Jag behöver inte så mycket. Du kan få mer om du vill, bror.

Nadir Jag har så det räcker. Det slår mig bara att far ger mig alla ödemarkerna medan du får det bästa av civilisationen.

Suleiman Är då Kina en ödemark, min son? Är du avundsjuk för så litet? Du har alla expansionsmöjligheter med hela Mongoliet och norra Asien öppet för dina arméer. Din bror är politiskt inringad från alla håll.

Nadir För all del. Jag vill inte byta.

Suleiman Jag måste emellertid ställa ett villkor. Ni måste båda gifta er. Speciellt viktigt är att du gör det, Nadir, som är äldst, så att du får söner som kan ta över ditt ansvar.

Nadir En enkel match. Jag skaffar mig lätt ett harem.

Suleiman (till Safir) Och du, min son?

Safir Jag vill bara ha en hustru, men hon måste vara den rätta. Med mindre än så nöjer jag mig inte.

Suleiman Ni är ena märkvärdiga kontraster. Redan som barn var ni olika som natt och dag, du, Nadir, mörk och passionerad som en barbar, och du, Safir, ljus, ädel och tillbakadragen som en filosof. Märkligt nog har ni aldrig krigat.

Nadir Safir har alltid tagit avstånd från mig. Jag har aldrig fått lära känna honom.

Suleiman Har du någon särskild hustru på lut, Safir?

Safir Jag har mitt ideal.

Suleiman Ideal går inte ihop politiskt.
Safir Jag offrar hellre allt för en god hustru än en hustru för politiken.
Suleiman Och du gör väl tvärtom, antar jag, Nadir?
Nadir Om man har många hustrur gör det ingenting om man förlorar en.
Suleiman Märk väl, Nadir, att du får allt land norr om Himalaya. Det inkluderar själva Himalayabergen. Det kan bli din svåraste uppgift.
Nadir Vad har du åt mig där?
Suleiman Min son, under mycket svåra omständigheter lyckades vi där spärra in alla Asiens destruktiva krafter, alla monster och demoner. Jag såg det som min största uppgift och utmaning att tygla dem och tukta dem. Jag kom så långt att jag fick dem inspärrade. Du får nu fortsätta mitt verk och avsluta det. Det gäller att släppa ut dem ett och ett och tämja dem och få dem att tjäna människans syften. Det gäller att ställa den kinesiska draken i människans tjänst.
Nadir Vad du har inlett skall jag slutföra. Den kinesiska draken skall tämjas och med den alla monster och demoner.
Suleiman Du skall få noggranna instruktioner av min minister om hur vi har planerat företaget. Det gäller att vara ytterst försiktig.
Nadir Min far, jag är en boren politiker. Som sådan vet jag att försiktighet är allt.
Suleiman Din föresats är god. Måtte du lyckas. Din uppgift blir enklare, Safir. Du får på din lott att fullborda mina astronomiska institut och observatorier i Babylon.
Safir Det skall bli mig en glädje, far.
Suleiman Jag vet att du tycker om sådant som din bror inte har det ringaste intresse för. Därmed tror jag mig ha avslutat mitt testamente. Avskedets stund är kommen, mina söner. Kom. (*sträcker ut sina händer. Vardera sonen kommer fram på ömse sidor om faderns säng och griper om var sin fadershand med båda sina.*) Lev väl. Kom inte tillbaka. Sköt era plikter. Min minister väntar er. Farväl. Gå, och vänd er inte om. (*släpper deras händer, lutar sig tillbaka och sluter sina ögon som för att utestänga livet. Sönerna går, Nadir en aning tveksamt, men Safir faller på knä vid foten av sängen och böjer huvudet till avsked utan att fadern ser det. Sedan går även han.*)

Scen 2. En gata i Alexandria.
 Safir och Selim kommer gåendes.

Selim Nej, broder, du får inte vara så sträng och kategorisk och intolerant. Kvinnor måste man ta som de är.
Safir Jag är inte som min bror Nadir, som urskiljningslöst sliter och slänger vilka kvinnor som helst och är nöjd bara han får ett tillfälligt ligg utan förpliktelser.
Selim Jag bad dig heller inte vara vulgär.
Safir Jag försöker bara vara realistisk.
Selim Men var realistisk då, och se kvinnorna som de är.
Safir (stannar) Du tycks inte veta hur de är. Det finns ingenting mera instabilt i världen. Undantagsvis kan man ibland lita på manliga vänner, men man kan aldrig lita på en kvinna, inte ens om hon är din moder eller din dotter. Och det värsta och svåraste av allt är, att kvinnan är omedvetet grym. Hon kan vålla en man svårare skador och djupare smärtor än någon man och utan att hon bryr sig om det eller ens är medveten om det.
Selim Du låter som om du blev övergiven av din egen mor.
Safir Min bror och jag fick aldrig träffa vår mor. Hon dog när vi var små. Men jag har träffat andra kvinnor och för många kvinnor, och inte en av dem har visat sig pålitlig. Dock fortsätter jag att hålla dörren öppen för den rätta, om hon skulle inträda i mitt liv. (*börjar gå igen.*)

Selim Felet med dig, Safir, är att du inte kan unna dig att ha roligt. Det är det kvinnor är till för – ingenting annat.

Safir Nu talar du som en kvinna.

Selim Alltså känner jag kvinnan. (*stannar*) Hör på mig, Safir. Du har ju en betydande ställning med ändlösa rikedomar. Du kan unna dig vad som helst av denna världen. Likväl har du aldrig gnuggat skinn med en kvinna, druckit dig berusad på glada fester och knappt ens skrattat. Inte konstigt att din bror hånar dig och världen betraktar dig som tråkig.

Safir Jag har roligt på mitt sätt. Min glädje finner jag i böcker, i upptecknad tidlös visdom, i allt som är vackert och fint och i vad som helst som bara inte är fåfängt. Men stanna, Selim. Vad är detta för ett tempel?

Selim Den okände gudens tempel. Det är okänt för mig.

Safir För mig med. Det doftar av mysterium. Låt oss gå in.

(De inträder i templet: dess väggar glider i sär. Det är inte många besökare, och framme vid altaret leder Lelia gudstjänsten, en jungfru i vitt med långt blont utslaget hår med ryggen mot publiken. Selim och Safir stannar så fort de är inne.)

Lelia O höga gedom, fri från allt skrock och all fåfänga, odefinierbar och oåtergivbar är du ensam fri från all ondska och all denna världens onda makt. Du är den som står över allt sådant, då ditt namn är universell tolerans och kärlek, som accepterar allt och förnekar intet. Inga dogmer befläcker dig, inga profeter har missbrukat ditt namn, som Muhammed, Jesus och Moses missbrukat sin totalitära maktguds, och ingen känner dig, ty du är inte personlig men närvarande i allt liv och den som helgar allt liv och gör allt levande heligt och okränkbart. Du är den eviga jungfrulighetens gud, som omfattar alla gudar och profeter utan att utesluta en enda hedning.

Safir Det här är intressant, Selim. Vem är hon?

Selim En jungfrulig prästinna i tjänst hos den okände guden. Antagligen är hon en bortrövad kristen jungfru som köpt sin frihet med att acceptera denna altartjänst.

Safir Jag måste få tala med henne.

Selim Gör som du vill.

(Lelia har hela tiden stått med ryggen mot tempelbesökarna och sträckt de bara armarna mot skyn under sin gudstjänst. Nu sträcker hon upp dem en sista gång.)

Lelia Gudstjänsten är över, ty vi har främlingar i templet. Gå hem, gott folk. (*sänker armarna och vänder sig om: en fulländad skönhet.*)

(Under det följande är Safir blyg men artig.)

Safir Förlåt att vi störde er, prästinna.

Lelia Jag hörde er nog. Vad vill ni?

Safir Jag ville bara tala med er.

Lelia Om vad då?

Safir Vad heter ni?

Lelia Lelia.

Safir Varifrån kommer ni?

Lelia Jag är grekinna som bortrövades från min familj som barn av turkar som ville göra mig till haremsdam. Min enda möjlighet att klara mig var att ta min tillflykt till detta tempel, jungfrulighetens tempel, vars prästinnor måste vara strängt celibatära.

Safir Vad är det för ett tempel?

Lelia Den okände gudens tempel finns även i Athen och i Rom. I Rom kallas det Pantheon, alla gudars tempel.

Safir Jag vet. Jag har varit där. Ett vackert tempel.

Lelia Är ni religiös?

Safir Tyvärr inte.

Lelia Då har ni kommit rätt. Denna gudom är för er. Men ni måste gå nu. Jag måste stänga dörrarna, ty dagens andakt är över.

Safir Får jag träffa er igen?

Lelia Inte om ni har avsikter. Om ödet vill träffas vi igen. Annars inte. Farväl, mina herrar. (*visar vänligt men bestämt ut dem och stänger templet, vars väggar sluts som förut.*)

Safir Jag måste träffa henne igen, Selim.

Selim (spydigt) Så angelägen redan?

Safir Jag älskar henne, Selim. Hon är mitt ideal. Det är den kvinnan jag har väntat på i hela mitt liv.

Selim Men du känner ju henne inte.

Safir (lyriskt) Vem behöver väl känna den kvinna som han älskar? Om han väl älskar är all kunskap överflödig.

Selim (avsidet) Tills han slutar älska henne. Och då är det för sent att lära känna henne.

Safir Vi måste komma hit i morgon igen, Selim!

Selim Jag tyckte inte hon lät uppmuntrande.

Safir Hon skall bli min drottning!

Selim Tror du hon vill det?

Safir Det struntar jag i!

en gammal man (som deltagit i gudstjänsten, har därefter stannat och lyssnat.) Unge män, ursäkta att jag har lyssnat till ert samtal, men jag kan upplysa er om ett och annat.

Selim En räddare i nöden, Safir! Han kan kanske hjälpa dig. (*intimt*) En kopplare?

den gamle Tyvärr kommer den prästinna ni talar om ej mer att tjänstgöra i detta tempel.

Safir Vad betyder detta?

den gamle Hon reser i natt till Damaskus på hennes klostrets befallning.

Safir Till Damaskus! Vi reser till Damaskus! Vad är adressen i Damaskus?

den gamle Det vet jag tyvärr inte.

Selim Otur, Safir.

Safir Men det måste du veta!

den gamle Mina herrar, prästinnan Lelias liv är mycket strängt reglerat. Många ädlingar som ni vill åt henne. De har ingen chans, så länge hon inte vill det själv. (*går*)

Selim Du hörde, Safir. Vi har ingen chans.

Safir Men det får inte sluta så här, när jag äntligen har funnit henne!

Selim Hela världen är full av lätta damer, men du vill ha den enda som är svår.

Safir Vi var ämnade för varandra! Jag vet det!

Selim Jag kan föreställa mig hennes liv. I Damaskus stannar hon kanske tre dagar innan hon skickas vidare för att missionera ingen vet var. Om du börjar söka efter henne, Safir, blir det lätt ett arbete på livstid.

Safir Tror du att jag ger upp så lätt? Jag skulle göra allt vad som står i min makt för att finna henne! Jag ska skicka ut agenter över hela världen! Förr eller senare skall hon komma till rätta!

Selim Käre vän, du är förlorad.

Safir Nej, jag är den lyckligaste mannen i världen, ty jag vet vem jag älskar!

Selim Men du kan aldrig få henne.

Safir Ska vi slå vad?

Selim Du äger ju hela denna stad Alexandria, fastän du vistas här med mig inkognito. Ge mig Alexandria om jag vinner.

Safir Du får det nu! Men om du förlorar får du ge mig staden tillbaka! Och jag ska se till att du förlorar, även om det tar år!

Selim Nåväl, bror, jag tar hela staden Alexandria i pant för din kärlek tills du finner den!

Akt II scen 1. Nadir Khans barbariskt praktfulla hov.

Nadir Nå, mina sändebud? Vad har ni för nyheter idag? Det är bäst för er själva att ni bara kommer med sådant som kan glädja mig. Dåliga nyheter tolereras inte! (slår sin tunga stav i golvet)

visiren (ödmjukt) Store khan, jag tror att ni kommer att bli tillfredsställd idag.

Nadir Det låter lovande. Varför tror du det, visir?

visiren Jag vet att detta är en dag av mest bara triumfer och gåvor. (drar sig baklänges ödmjukt tillbaka.)

Nadir Det låter höra sig! Så vill jag ha det! Må audiensen börja! Må mina ambassadörer framträda!

1-e ambassadören Store khan, vi har den stora glädjen att meddela er att vi har erhållit tungusernas skatt.

Nadir Nå, äntligen! Vad fick ni göra för att tvinga dem till underkastelse?

1-e ambassadören Vi följde era anvisningar.

Nadir Och det gjorde ni förbannat rätt i, ty det är den enda rätt som fungerar. Vilka metoder tillgrep ni?

1-a ambassadören När de först vägrade tog vi det första steget: vi tog gisslan, som dödades när de framhårdade.

Nadir Rätt så, du gode tjänare. Och sedan?

1-a ambassadören Sedan tog vi deras barn, som dödades när de framhårdade.

Nadir Och sedan?

1-a ambassadören Sedan tog vi deras kvinnor.

Nadir Och sedan?

1-a ambassadören Sedan betalade de skatt.

Nadir (nöjd) Rätt så, min gode ambassadör! Du har säkrat din karriär inom byråkratin för minst tio år framåt! Jag är nöjd med ditt trogna nit och din lojalitet för den enda rätta saken! Nästa!

(*Ambassadören bugar sig ut när nästa inträder.*)

Min ambassadör från kazakhernas vilda rike! Vad nytt från Kaspiska Havets norra strand och Uralbergens södra sluttningar?

2-a ambassadören Store khan, vi har den stora tillfredsställelsen att kunna meddela er, att kazakherna nu är slutgiltigt pacificerade.

Nadir Nå, äntligen! Har de betalat sin tribut?

2-a ambassadören Med ränta, store khan.

Nadir Hur gick det till?

2-a ambassadören Vi följde er instruktionsbok till punkt och pricka. När de inte ville arbeta pryglade vi dem. När de inte ville plöja spände vi dem för plogarna. Och varje by som inte frivilligt betalade den påbjudna tributen brände vi ner.

Nadir Rätt så, min gode ambassadör! Det enda som dessa dumma nord- och västmongoler begriper är knutpiskan. För barbarfolken norr om Turkestan och väster om Ural är knutpiskan den enda vältalighet som existerar och som alla begriper. Låt den fortsätta tala, och du kommer att gå långt! Nästa!

(*Ambassadören bugar sig hastigt ut när den tredje inträder.*)

Nå, min vän, det var du som skulle göra räder in mot Persien, mot Qum och andra så kallade heliga städer på gränsen till min brors rike. Du skulle inte våga visa dig här om du inte varit framgångsrik.

3-e ambassadören Store khan, vi har med stor framgång lyckats plundra städerna Tabriz, Qum och Teheran, och de gåvor vi har med oss därifrån till er kommer säkert att tillfredsställa er aptit på livet.

Nadir Är det mer än bara pengar, guld och ädelstenar?

3-e ambassadören Det är mycket mer, store khan. (gör ett tecken till en tjänare. En slavinna föres in i handbojor. Hon är klädd i vitt med bara armar och långt, blont utslaget hår. Det är Lelia. Hon är för säkerhets skull munkavlad med vit munkavle.)

Nadir Vad är nu detta?

3-e ambassadören (bugar sig, väl medveten om sin triumf) Ett tillskott till ert harem, store khan.

Nadir Nej, detta är mer än blott ett tillskott till mitt harem. Detta är ju en skönhet. Men varför är hon munkavlad? Tillåt mig. (vill gå fram och avlägsna munkaveln.)

3-e ambassadören (hejdar honom) Store khan, hon är grekinna och talför. När vi vägrade lyssna på henne började hon bitas.

Nadir En sådan röst blir jag nyfiken på. Bits du, min nådiga? Jag lovar att aldrig bita dig. Men då får du vara snäll. Annars hugger jag huvudet av dig. Det gör jag med alla de av mina hustrur som ej behagar mig. Förstått?

3-e ambassadören Ta av munkaveln, store khan, på egen risk.

Nadir Hon är ju ändå fjättrad. (avlägsnar hennes munkavle.) Så. Nu känns det väl litet bättre. Känn dig som hemma, min ljuva. Du har kommit till ett anständigt hus. Här får du allt vad du önskar, så länge du uppför dig. (Lelia tiger.)

Hon säger inget. Ni har väl inte skurit av hennes tunga?

3-e ambassadören Inte alls, store khan. Men hon kan vara torr i halsen.

Nadir Då behöver hon något att dricka. Kom! Ett glas sake! Så får hon känna att hon lever! (Detta bäres in. Nadir för det till hennes läppar och tvingar henne att dricka det.) Så! Nu blir du en bättre människa! Du kommer att älska mig för detta! Du kommer att vilja ha mer! Hur smakar det? (Lelia hostar.) Litet ovan, verkar det. Nå, hon vänjer sig snart. Men var har du hittat henne?

3-e ambassadören Hon tjänstgjorde i ett tempel i Qum som prästinna åt en okänd gud. Vi har ju bara en gud, så vi brände templet och tog henne med oss.

Nadir Var hon då alldeles ensam där? Prästerna i Qum brukar vara krigiska av sig och svåra att ha att göra med.

3-e ambassadören Två andra präster tjänstgjorde där, som vi var tvungna att lämna kvar. Det var bara två arga gamla senila gubbar.

Lelia Mördare!

3-e ambassadören Vi följde era anvisningar, store khan. Allt motstånd måste krossas, och alla som inte samarbetar måste vi avrätta.

Nadir (tar Lelia om hakan) Men den här varelsen samarbetade tydligen.

3-e ambassadören (bugar sig) Vi tänkte att hennes ovanliga blondhet och skönhet kunde vara något för er.

Nadir (sticker in två fingrar i hennes mun, för dem ut och in, av och an) Du kommer att tycka om mig, min sköna. Ingen kan motstå mig och allra minst en skönhet, ty jag är själv en skönhet och enligt mångas mening grannheten själv. Säg nu något positivt till mig. (tar ut fingrarna)

Lelia Jag känner er inte.

Nadir Det var inte positivt, men inte negativt heller. Det var snarast ett sakligt konstaterande. Det var varken ja eller nej. Kunde du inte åtminstone säga ja till mig, min sköna? Vad heter du för resten?

Lelia Lelia.

Nadir Ett vackert namn och lätt att komma ihåg. Varifrån kommer du?

Lelia Av grekisk familj.

Nadir Greker finns över hela världen. Det var inget svar på min fråga. Varifrån kommer du, sade jag! (drar henne i håret)

Lelia Hellas.

Nadir (släpper henne genast) Så ska det låta. Vi ska nog samarbeta väl, du och jag.

Lelia Har jag något val?

Nadir Du har förstått saken rätt. Det är det du inte har. Och jag vill ha dig genast.
Lelia Inget samarbete mellan oss är möjligt.
Nadir Jaså, nu börjar hon prata!
Lelia (visar sina handbojor) Det måste ni ju inse själv.
Nadir Naturligtvis, så dum jag är! Befria genast denna houri från hennes förödmjukande handbojor! Hon skall ju bli min hustru! Inte passar det sig att en drottning går med handbojor!
(Ambassadören ger ett tecken, och en tjänare kommer genast och läser upp handbojorna.)
 Såja! Nu ser det bättre ut! Vad önskar du, min drottning? En värdig förlovningsfest? Ditt är halva riket! Allt vad du vill ha kan jag ge dig *(knäpper med handen)* så där! Jag är bättre än anden i flaskan!
Lelia Jag tror er.
Nadir Du är försiktig och fortfarande på defensiven. Det betyder att du väljer att samarbeta framför döden. Det är ett klokt val. Jag skulle kunna vrida nacken av dig *(demonstrerar)* så här! Men jag vill hellre älska dig, ty du kommer att bli en ny erfarenhet för mig. Ingen i mitt harem liknar dig. Kom med! Du behöver kläs som en drottning, och du skall få en hel tjänarinnestab till uppvaktning! Men först av allt behöver du mat och dryck och god hälsa, så att du kan behaga mig!
visiren Store khan, fler ambassadörer väntar.
Nadir Låt dem vänta! Audiensen är slut för idag! Jag har viktigare saker att göra! *(drar med sig Lelia ut.)*
visiren (resignerar) Nåväl, det är kanske ekonomi att låta fler goda nyheter vänta till i morgon. Och han kan väl knappast bli nöjdare med denna dag än vad han redan är. *(klappar i händerna åt alla tjänare och ambassadörer att försvinna. Försvinner själv efter dem.)*

Scen 2. Bagdad.

Safir Aldrig trodde jag att jag kunde älska så intensivt och oåterkalleligt. Jag trodde att jag hade den rätta filosofiska distansen till kärleken, och att jag själv kunde kontrollera mina drifter, men en enda blick från en kvinna var tillräckligt för att förstöra alltsammans. Jag har fortfarande inte lyckats bli klok på hur detta har kunnat hända. Men det har hänt, och jag vet bara att jag måste träffa henne igen och att hon är den enda rätta för mig. Men var finns hon? Jag har sänt ut spioner i hela världen på jakt efter tempel till den okände gudens ära, men under sex månader har jag inte haft något resultat – bara besvikelse, grämelse, bitterhet och förödande apatisk melankoli. *(Selim inträder.)* Här är min barndomsvän Selim. Inte ens han har kunnat trösta mig. – Ja, vad är det, Selim?
Safir Ja?
Selim Det kan vara ett spår.
Safir Var är han? För in honom!
Selim Jag varnar dig, bror. Om det är rätt dam har han inga goda nyheter.
Safir Låt höra!
Selim Kom in, bäste budbärare, och berätta för vår prins vad du har berättat för mig.
budbäraren Vi hörde talas om ett litet tempel till den okände guden i Qum, en obskyr nordpersisk stad, och när vi hörde att en fager blond prästinna från västerlandet tjänstgjorde där trodde vi att vi var på rätt spår. Men ack, när vi kom dit hade hela byn förstörts av en räd utförd av vilda tartarer under den mäktige khan Nadirs befäl.
Safir Min bror!

budbäraren Vi återfann templet. Det låg i ruiner. Där låg två mördade gamla präster bland ruinerna, men den ena levde ännu och berättade för mig med sin döende stämma att Nadirs tartarer hade bortfört den heliga prästinnan Lelia.

Safir Det var således rätt spår! Och det var hon!

budbäraren Den gamle helige mannen bad mig att vända mig direkt till dig, prins Safir, för att utverka hennes befrielse från ett öde värre än döden som haremsdam i något av tartarernas alltför stora och många harem, där många slavinnor är bortrövade kristna jungfrur från västerlandet som i sexuellt slaveri långsamt men säkert missbrukas ihjäl.

Safir Detta är alltför oerhört och oacceptabelt! Att inte himmelen rämnar inför en sådan orättvisa och drabbar hela Asien med aldrig upphörande jordbävningar tills allt är förintat!

Selim (stödjer honom) Lugna dig, Safir!

budbäraren Därpå dog den gamle prästen, som om han lyckats uppskjuta sin dödsstund enkom för att hinna berätta sin historia för Lelias kommande räddare. Han var vårt enda spår, men jag gav mig inte utan tog närmare reda på vart prästinnan hade förts. Jag kom till Samarkand och fick där veta genom dyra mutor, att prästinnan skulle erbjudas som gåva åt själve Khan Nadir och hans harem.

Safir (ljusnar) Min bror! Då kan hon överleva! Min bror är inte värre än att han tar hand om henne!

budbäraren Och jag har sedan fått veta, att han upphöjt henne till sin drottning. Den vackra Lelia är nu en av hans två närmaste och mest älskade hustrur.

Safir (nedslagen) Han älskar henne! Även han har fallit för henne, och vad värre är: han äger henne! Är det rättvist, Selim? Var det icke jag som såg henne först? Men du ska ha tack, gode budbärare! Du har frälst min själ från den mest outhärdliga av alla bördor, nämligen ovisshetens förödande oro. Nu vet jag var hon är och att hon lever.

Selim Men hon är din brors sultaninna. Du kan icke sticka upp mot din broder. Han har större makt än du och särskilt över henne.

Safir (strålände) Kärlekens makt är större än all makt på hela jorden! Jag skall resa dit och hämta henne, Selim! Jag skall resonera med min broder och övertala honom till att avstå henne åt mig! Han har ju andra hustrur! Hon är bara nummer två hos honom! För mig skulle hon vara nummer ett och den enda!

Selim Men din bror har ägt henne, Safir.

Safir Vad gör det? Nåväl, han har ägt henne, men det är jag som älskar henne! Jag vet, att han aldrig, hur mycket han än äger henne, kan älska henne så mycket som jag! Han må äga hennes kropp för tillfället, men, Selim, jag äger hennes själ! Jag kan strunta i vad som händer hennes kropp, ty jag älskar hennes själ! Och det måste hon känna i sitt haremsslaveri, att hon har en sann älskare i världen som är på väg för att befria henne!

Selim Och tror du verkligen att din bror med all sin makt skulle gå med på det?

Safir Han måste! Ty det är jag som är kärleken! Han är bara makten! Kom, min budbärare, och låt mig få krama dig, (*omfamnar honom,*) ty du har möjliggjort lyckan för mig! Säg vad du vill ha i belöning!

budbäraren Jag skulle gärna behöva några egna kameler att börja föra egna karavaner med.

Safir De är dina! Är det allt?

budbäraren Ja, tack, herre, mer än så vill jag inte ha. Din lycka är mera viktig än min, ty alla invånarnas lycka i detta land är beroende av din, och även min lycka är beroende därav.

Safir Räcker tjugo kameler?

budbäraren En förmögenhet! Det är mycket mer än vad jag behöver.

Safir De är dina! (*kysser honom*)

Selim Och allt detta för att locka dig ut på ett dödfött företag.

Safir Varför så pessimistisk, Selim? Jag kan ju lyckas!

Selim Men du kan också misslyckas.

Safir Det är inget skäl till att jag inte skulle resa.

Selim För all del, Safir, res och sök din lycka, men utan mig.

Safir Bra! Du får sköta min regering så länge! Du har ju visat dig ha god hand med Alexandria!

Selim Och jag väntar mig inte att du kommer tillbaka med en annans brud.

Safir Oddsen är lika, Selim. Jag är medveten om att de inte är i min favör, men de är absolut inte omöjliga.

Selim Det blir tidernas omöjligaste diplomatiska uppdrag.

Safir Och du underskattar mig som diplomat.

Selim Nej, jag känner dig som diplomat. Du är ingen diplomat.

Safir Gode Selim, du är dig lik! Tack för att du finns! Men mina ideal är oförnekliga, och om det är något jag lever för så är det deras förverkligande. Om jag backade nu och avstod från detta företag skulle jag vara en föraktlig hare och aldrig kunna förlåta mig själv.

Selim Är det bättre att misslyckas? Din bror kanske blir så rasande att han fängslar dig och lägger beslag på ditt rike! Hur går det med oss då i vår förhållandevis fria värld? Tänk även på ditt politiska ansvar, Safir.

Safir Mitt viktigaste ansvar är mot idealen. Om jag sviker dem sviker jag hela världen och mänskligheten. Det får jag inte göra.

Selim Jag vet att ditt fall är hopplöst, Safir. Jag önskar dig lycklig resa men tror inte på det. Kom, budbärare. Jag skall föra dig till dina kameler. (*tar honom om skuldrorna och går ut med honom.*)

Safir Min bror skall få veta om mitt besök, men han skall ej få veta anledningen. Har jag tur kan hon själv delta i vår palaver. Och om jag känner min bror rätt, så överlåter han gärna hela frågan åt henne, som ju är den som frågan rör. Och om jag känner henne rätt kan hon bara välja den av oss som älskar henne mer med själen än med den djuriska driften.

Akt III scen 1. Nadirs praktfulla hov.

Nadir Det fägnar mig att min broder rest så långt och undergått sådana vedermödor för att få träffa mig, men vad kan anledningen vara? Vår far är död sedan många år, och vi har aldrig setts sedan dess och inte haft anledning till det heller. Vi har ingenting otalt med varandra. Varför offrar och riskerar han då så mycket för att komma hit? Ingenting är ju farligare för en härskare än att ta semester. Har du ingen aning om vad anledningen kan vara, min general?

generalen Inte den bittersta aning, store khan.

Nadir Nå, då är det bara att släppa in honom och höra vad han har att säga. Visa in min broder, prinsen av Mesopotamien!

(Tjänarna rör på sig. Safir, klädd i vitt, släpps in.)

Min broder! Välkommen! Allt mitt är ditt! (*går emot honom, omfamnar honom hjärtligt och kysser honom på båda kinderna.*)

Safir Det är därför jag är här.

Nadir Varför?

Safir Du råkar ha något som tillhör mig.

Nadir Berätta! Du får det genast!

Safir Det är en känslig historia. Kan vi inte ta det lugnt först?

Nadir Jovisst, min broder, som du vill! Slå dig ner! Vad behagar dig? Vin? Mat? Kvinnor? Du får allt vad du ber om!

Safir Min broder, resan hit var svårare än jag hade räknat med.

Nadir Det är långt från Bagdad till Samarkand. Du måste vara uttröttad.

Safir Men du måste undra vad mitt ärende kan vara.

Nadir Jag spricker av nyfikenhet! Du lämnar ditt rike vind för våg och meddelar mig blott att du kommer utan anledning! Det måste ha hänt något alldeles oerhört!

Safir Min broder, vad är den enda orsaken i världen till att man begår vilka dårskaper som helst?

Nadir Den enda orsak jag kan tänka mig är kvinnan. Men du är ju inte gift ännu.

Safir Min broder, du är gift med min hustru.

Nadir Vad?

Safir Du råkar ha påträffat och gift dig med min hustru.

Nadir Det menar du inte!

Safir Jo, det är enda anledningen till att jag är här.

Nadir Vilken av dem är det? Jag har hundra tusen! Säg hennes namn, och du får henne genast!

Safir Det är Lelia.

Nadir (*tyst en lång stund: en mördande tystnad under vilken han mulnar.*)
 Detta är en allvarlig affär, min broder.

Safir Jag är rädd för det. Därför fann jag det värt att komma personligen.

Nadir Lelia är en av mina båda älsklingshustrur.

Safir Jag är medveten om det.

Nadir Hur blev hon din hustru?

Safir Hon hann aldrig bli det. Jag fann henne i Alexandria. Sedan försvann hon. Men jag gav mig inte utan sökte henne tills jag fann henne. En budbärare berättade för mig att min bror hade tagit hand om henne och upphöjt henne till sin drottning.

Nadir Och henne vill du ta ifrån mig?

Safir Min bror, jag har aldrig tidigare bett dig om någonting. Jag avstod villigt mer än halva världen åt dig och låter dig härja fritt vid mina gränser. Jag ville aldrig ha bråk med dig. Men Lelia är den enda kvinna jag älskar och den enda jag någonsin kommer att älska.

Nadir Detta låter som en absurd saga. (*till generalen*) Ahmed! Hämta hit Lelia!

generalen Skall jag säga något till henne?

Nadir Säg bara till henne att komma hit. (*Generalen bugar sig och går.*)
 Hon får själv lösa denna tvist, broder. Hon får välja mellan oss. Är inte det rättvist?

Safir Det är rättvist, om du låter mig tala fritt ur hjärtat inför henne.

Nadir Naturligtvis får du det. Hon är inte hjärntvättad.
 (*Generalen eskorterar in Lelia, klädd som en drottning med mycket smycken men alltjämt helt vita kläder.*)
 Min drottning, känner du denne man?

Lelia (*känner igen Safir*) Ja, jag har träffat honom en gång i Alexandria.

Nadir Vet du vad han vill dig?

Lelia Vill han mig något?

Nadir Han har rest hit från Bagdad för att ta dig ifrån mig och göra dig till sin drottning.

Lelia Men vi har ju bara träffats en gång i livet, och då var jag en helig prästinna svuren åt jungfruligheten.

Nadir Betyder det att du inte vill följa med honom?

Lelia Det betyder att jag inte känner honom. Skulle jag följa en främling till ett främmande land?

Safir Lelia, du kan inte förneka mig. Jag har bara levat för dig sedan den dagen i Alexandria. Jag har sökt dig över hela världen. Jag är själv kung såsom min broder men över ett mindre land.

Lelia Är ni bröder?

Safir och Nadir Ja.

Lelia Det hade jag aldrig kunnat tro. Detta är minsann en synnerligen märklig situation. (*matt, slår sig ner på en divan, till hälften bortvänd från dem.*)

Safir Lelia, har du inte känt hur jag har bett till dig och tillbett dig varje natt sedan vårt möte i Alexandria? Har du inte känt hur mitt hjärta har brunnit för dig genom etern?

Lelia (bedövad) Så mycket har hänt sedan dess.

Nadir Hon verkar tveksam, min bror. Tänk på att du ber henne lämna detta trygga och rika hov, världens förnämsta, för en farlig resa över bandithärjade berg ner till en osäker existens som gemål åt en tankspridd filosof som helst bara ägnar sig åt sig själv och sina böcker. Här har hon åtminstone alltid sällskap.

Safir Lelia, jag är insatt i din historia. Du blev brutalt bortrövad från en helig altartjänst för att tvingas till äktenskap med denne man, som jag inte tror att du känner.

Lelia Han har varit god mot mig.

Safir Men känner du hans karaktär? Han är en hänsynslös despot för vilken ingen människa har något människovärde. Han gör vad som helst med sina hustrur och sina livegna. För honom är du bara en i mängden, men för mig är du den enda.

Nadir Jag tror inte att du vinner någonting på att förtala din egen broder inför honom själv, min broder, eller inför Lelia.

Lelia Din kärlek skrämmer mig, prins Safir, ty du är besatt av den och har ingen distans. Du bekänner själv att du bara levt för mig sedan vårt enda möte, och du reser över halva världen bara för att få hembära mig. Detta är inte vanlig mänsklig kärlek. Det är demonisk kärlek.

Safir (ner på ena knät) Lelia, det är äkta kärlek! Den är sann! Kasta inte bort den!

Lelia Men det svåraste av allt är att du låter den förleda dig till att öppet förtala din egen broder. Du borde skämmas, prins Safir.

Safir Men varje ord jag säger om honom är sant! Han är en mördare och våldtäktsman, och han sticker inte under stol med det! (*Nadir viskar med generalen.*)

Lelia Det spelar ingen roll om det är sant. Det värsta är att du kan med att säga det.

Safir Lelia, du inser inte din egen situation! Du har inte distans till ditt eget öde! Acceptera inte ditt slaveri! Kasta inte bort den ärligaste mannens renaste kärlek!

Lelia Det är för sent, Safir. Gå. (*lämnar hastigt scenen.*)

Nadir Följ henne, Ahmed, och ta reda på vad hon önskar. (*Generalen går.*)

– Hon verkar ha bestämt sig, min käre broder.

Safir Det får inte sluta så här.

Nadir Det har slutat så här. Jag beklagar att din dårskaps situation förledde dig till att avslöja så många hemliga tankar om mig. Jag visste inte att du visste så mycket om mig.

Safir Vi följer din politik mycket noga och tar avstånd från den.

Nadir Det gagnar er inte. Ärlighet är aldrig politiskt opportunt, käre broder. Tvärtom är det farligt. I stället för att följa oss så noga borde du kanske i stället följa med vad som händer i ditt eget rike medan du är borta. Ingenting är farligare för en härskare än att ta semester. Det borde du veta. Folk tycker om att bli av med regeringar om de inte är närvarande. Det är bäst att du reser hem genast. (*Generalen återkommer.*) Ja, Ahmed?

generalen Drottningen hälsar att hon ej mer vill se prins Safir. Han har gjort henne alltför upprörd.

Nadir Där ser du, Safir. Du har låtit dig vilseledas av ett dåraktigt svärmeri. Din svaghet därvidlag förvånar mig. Res hem innan du förlorar ditt rike och livet på kuppen. Du borde aldrig ha kommit hit.

Safir Du har hjärntvättat henne, Nadir. Jag genomskådar alltsammans. Du har tvingat henne till underkastelse, och av ren fruktan för dig vågar hon inte följa mig. Du har fördärvat henne, Nadir!

Nadir Nej, broder, jag har bara älskat henne. Och min kärlek är inte bara ljusblått svärmeri. Jag borrar hål på dem och får dem att känna att de lever. Det skulle du aldrig kunna göra med din veklighets främmande idealism, som bara ser kvinnor som drömmar och vill sätta dem på piedestal som ett slags gudinnor. Ingen kvinna vill ha en sådan kärlek. Res hem, Safir. Du har gjort bort dig.

Safir (slagen men inte besegrad) Detta är inte slutet på historien, Nadir.

Nadir Jo, det är det för min del. Farväl, broder. Vi behöver nog inte ses mer igen. *(ger ett tecken. Vakter uppträder som indikerar att Safir är utvisad. Safir går ut med handen för ögonen av förtvivilan åtföljd av vakterna.)*

(till generalen) Vi ska vara generösa mot honom. Ge honom en hel beväpnad eskort. Låt denna eskort sedan ledsaga honom upp mot Hindukush. De kan ju säga honom att de visar honom en genväg. Låt dem sedan lämna honom ensam uppe i Karakoram utan mat, kläder eller packning. Så försvinner han ur världen med sin idealism, och vi kan sedan överta hans rike. Genomför min önskan, Ahmed!

generalen Allt skall bli som ni har bestämt.

(Mörker. Rykande snöstorm med tjutande vind. När ljuset återvänder är landskapet det vildaste oländigaste Himalaya med skarpa snötoppar.)

Scen 2.

Det inre av ett litet mörkt trångt och unket kloster.
Små talgljus och munkar i vinröda togor.

munk 1 Bär in honom här och lägg honom här.

2 Hur hittade ni honom?

(Fyra munkar bär in en svårt medtagen Safir i snöig päls.)

3 Vägen hade rasat, och nedanför såg vi resterna av en förolyckad expedition. Vi begav oss ner och sökte efter överlevande. Den här var den ende vi fann.

2 Tur att ni fann honom.

1 Kan han ha varit ensam?

3 Säkert har flera jakar klarat sig och flytt, och om han hade bärare har väl de flytt också.

1 Ack, dessa vilsna vandrare! Alltid ska de råka illa ut!

3 Se! Han vaknar! Han lever!

Safir (plågat) Var är jag?

1 I goda händer. Du har klarat livet. Men båda dina armar är brutna. Du får stanna här ett tag.

Safir Så därför gör det så förtvivilat ont!

2 Vad hände?

Safir Vi råkade ut för snöskred. Jag försökte rädda min packning och min jak. Alla de andra begravdes i snömassorna eller flydde. Dem ser jag aldrig mer. Själv fick jag min jak över mig. Det blev kanske min räddning, men det kostade mig mina armar.

3 Vem är ni? Vart är ni på väg?

Safir Jag var på väg från Samarkand till Bagdad.

1 Ensam?

Safir Ja, ensam, men med eskort.

2 Hur kom ni då hit upp? Detta är alldeles fel väg från Samarkand till Bagdad.

Safir Jag vet. Eskorten förde mig vilse, troligen med avsikt. Nåväl, de är borta nu, och de kan rapportera för Nadir Khan att jag är död.

3 Nadir Khan!

1 Den hemske erövraren från norr!
2 Världens störste förtryckare!
Safir Så ni känner honom. Många beundrar honom.
3 Han är döden själv. Alla som kommer i vägen för honom dör.
4 Bara de som slickar honom i röven överlever.
1 Han är den personifierade ondskan själv!
Safir Ni tycks känna honom bättre än jag.
2 Han vill utrota hela vårt klosterväsen bara för att vi vill vara självständiga.
1 Men vem är du som har kommit hit på så besynnerliga vägar?
Safir Det är kanske bäst att jag inte talar om det. Det är farligt nog för er att jag är en som kommit i vägen för Nadir Khan.
3 Då är du en av oss. Vi är alla i vägen för honom.
5 (*har hållit utkik vid en fönsterglugg*) Hets! Mongoliska soldater är på väg hit!
1 Bär snabbt ner honom i kryptan!
2 Med brutna armar? Bland alla liken?
1 Där är han i gott sällskap. Ibland är de döda bättre än de levande.
(*Samma munkar som bar in Safir bär snabbt ut honom en annan väg.*)
Ställ i ordning här! Ingen har varit här! (*Munkarna ställer snabbt allt i ordning och är mycket effektiva. Så snart Safir försvunnit:*)
soldat 1 (*klampar in med de övriga*) Har någon resande passerat här?
munk 1 Inte på länge.
munk 2 Vem skall vi hålla utkik efter?
soldat 1 En förnäm resenär på väg från Samarkand till Bagdad.
munk 2 Men det här är inte vägen från Samarkand till Bagdad. Det är helt fel.
soldat 1 Ja, ja, jag vet, han har kommit fel.
munk 3 Han måste ha kommit väldigt mycket fel i så fall. Har han kommit så mycket fel lär han vara förlorad för länge sen.
munk 1 Ni har kanske själva kommit fel? Vart är ni på väg?
soldat 1 Vi skulle följa resenären och hans eskort så att de inte kom undan. Men tydligen har de kommit undan.
munk 1 Vi beklagar.
soldat 1 Eller har de förolyckats. Men det kan vi inte bevisa, och då sitter våra nackar löst när vi kommer tillbaka, om vi inte väljer att försvinna spårlöst ur tjänsten.
munk 1 En jakexpedition har förolyckats längre uppåt passet.
soldat 1 Var då?
munk 2 Vi kan visa er. Men där var inga överlevande. Bara några döda jakar och värdelöst bagage.
soldat 2 Det finns ingenting i detta kloster, överste.
soldat 1 Då ger vi oss av. Vad fan har vi i det här omöjliga landet att göra? Här finns ju bara is och snö och berg och avgrunder. Vem som helst kan förlora sig här!
munk 1 Ni är alltid välkomna tillbaka.
soldat 1 Tack, men vi sticker! (*till de övriga*) Kom! (*Soldaterna ger sig av.*)
munk 3 Bara idiotiska politiker skickar folk upp hit som inte hör hemma här.
1 Vår gäst måste vara en viktig person.
2 Ja, om khanen skickar honom upp hit för att bli av med honom.
1 Vi måste ta väl hand om honom. Han kan bli nyttig för oss.
3 Hur?
1 Om han ska klara sig levande ut ur detta land kan han behöva litet kunskap på vägen. Vi vet ju mer om Himalayas hemligheter än khanen själv.
2 Vad tänker du på?

1 Jag tänker på den monstervärld som den förre världskhanen lät spärra in i Himalayas djupaste grottor och avgrundshål. Khan Nadir har helt försummat att bevaka dem. Antag att vi ger vår vingbrutne resenär nyckeln till hålorna?
3 De skulle lätt kunna översvämma hela Kina.
2 Hela khanens imperium skulle försättas i kaos.
1 Vad väntar vi på? Hämta upp vår gäst från de dödas boningar i kryptan! Det är dags att vi initierar honom i våra mysterier!

Akt IV scen 1. Bagdad.

Selim Tiden går, och varje dag blir utsikterna dystrare för min vän vår furstes öde och hela vårt lands. Min svåra uppgift är att försöka hålla skenet uppe av att han fortfarande lever och är på väg tillbaka. Men för varje ny dag utan livstecken från honom blir det svårare för alla att tro att han lever. – Ja, vad är det, ståthållare?

ministern Dagens plikter väntar.

Selim Är det många som väntar?

ministern Det är de vanliga.

Selim Låt oss då ta de värsta först. Visa in Khan Nadirs ambassadör.

(*denne visas in.*)

ambassadören (bugar sig) Ädle herre, min noble härskare i Samarkand oroar sig mycket över att hans bror ännu ej har kommit hem till Babylon.

Selim Bed honom sluta oroa sig. Prins Safir har ju lämnat Samarkand. Det har din khan ju själv intygat. Alltså är han på väg hem.

ambassadören Men det är flera månader sedan han lämnade Samarkand. Er prins borde ha kommit hem för länge sedan.

Selim Varför spekulerar ni i att han eventuellt inte kommer tillbaka? Väntar din khan på att få ta hans land i besittning?

ambassadören Inte alls, ärevärdige Selim, men prins Safir är dock Khan Nadirs bror.

Selim Om något har hänt prins Safir på hemvägen är det på khanens ansvar.

ambassadören Den store khanen är medveten om det. Just därför sände han med prins Safir en särskild säkerhetseskort.

Selim Jag undrar vad den eskorten hade för hemligt uppdrag.

ambassadören Dess enda uppdrag var att garantera prinsens säkerhet under resan. Även denna eskort har vi inte hört någonting från. Vi är alla oroliga över prins Safirs försvinnande.

Selim Ge dig iväg, din rövslickare, och hälsa din store khan att han gör klokast i att hålla sig hemma tills Safir har kommit tillbaka, att eventuella gränsräder kommer att slås tillbaka, och att så länge Safir inte är tillbaka din store khan är misstänkt för brott. Vi vet redan att han blev förolämpad vid khanens hov och fick vända tomhänt därifrån. Iväg! Nästa!

ministern Nästa torde vara en ambassadör från Kina som säger sig ha viktiga underrättelser.

Selim Kina är väldigt långt borta härifrån. Underrättelser av vilket slag?

ministern Om en katastrof.

Selim Det låter bra! Katastrofer är alltid intressanta!
(*en budbärare från Kina ropas in.*)

Nå, min vän, vad är det som har hänt i Kina?

kinesen Jag är rädd att jag har dåliga nyheter. Mina rådgivare bad mig att färdas i sporrsträck hit för att delge er dem först av alla. Resten av världen vet ännu inte vad som har hänt.

Selim Vad har hänt?

kinesen Jag vet inte vad man skall kalla det. En översvämning kanske?

Selim Till saken, min vän! Du är långrandig!

kinesen Den är obeskrivlig.

Selim Vad är obeskrivligt?

kinesen Saken.

Selim Det är snart du också om du inte sätter i gång. Beskriv katastrofen!

kinesen Det är en gammal historia. Det började på den gamle khanens tid.

Selim (till ministern) Det här är en sagoberättare.

ministern Vi måste höra honom till slut. Vi kan inte bara visa ut honom.

Selim Nåväl. Men väck mig om jag somnar.

kinesen Han lyckades tygla den kinesiska draken och stänga honom inne i de djupaste ravinerna i Himalaya, som kom att tjänstgöra som fängelse åt de förfärliga monstren. Det var främst i grottorna vid kröken av den väldiga Brahmaputra....

Selim Ja, puttra på du bara.

kinesen Alla dessa monster har plötsligt sluppit ut och översvämmat hela Kina. Vi vet inte vad som har hänt, om det är en jordbävning eller ett väldigt bergsras, men plötsligt började alla dessa odjur välla in över Kina överallt längs med Yangtse och Huang Ho och även norrut till Mongoliet och Turkestan.

Selim Fortsätt.

kinesen Jag tröttar er väl inte med min ordrika skildring?

Selim Gör inga uppehåll! Vi väntar på resten! Har även Samarkand drabbats?

kinesen Även Samarkand har drabbats.

Selim (till ministern) Återkalla genast ambassadören från Samarkand. Han måste få höra detta. Han har kanske inget land att återvända hem till. (*ministern ut*)

kinesen Moskéerna och palatsen har kollapsat inför de väldiga vidundrens invasion, och var de väller fram fördärvas jorden och blir vattnen och sjöarna giftiga....

(*Ministern åter in med ambassadören.*)

Selim Min gode man, ta om hela din historia från början. Denne ambassadör från Samarkand måste få höra alltsammans.

ambassadören Vad har hänt?

Selim En onaturlig naturkatastrof tycks ha drabbat hela Kina och Turkestan. Samarkand ligger i ruiner.

ambassadören (häpen) Är det sant?

kinesen Det lär vara sant.

Selim Beskriv de slemmiga odjuret som vället fram ur Himalaya.

kinesen De är verkligen slemmiga. Det är inte bara oljiga giftiga drakar utan även ödlor som är gröna i elefanter storlek som dryper av gift och förgiftar allt där de drar fram, ungefär som monstruösa stinkpaddor men mycket snabbare och lömskare, ty de slukar allt levande i sin väg med sina långa giftiga frätande tungor. Och så är det alla ormarna och maskarna, minst en meter tjocka och mer än tjugo meter långa....

Selim Och alla dessa monster har översvämmat hela Kina och Turkestan?

kinesen Fullständigt. Och med dessa monster följer pyrande strömmar av frätande skum och grön välling, som fräter sönder allt som kommer i deras väg. Jordar och åkrar blir obrukbara, allt vatten förgiftas, och allt levande dör som inte omedelbart flyr för livet, vilket bara de vilda djuren har vett att göra.

Selim Och Samarkand?

kinesen Ödelagt liksom Bokhara, Karakoram, Peking, Kanton och allt land fram till Kaspiska Havet.

Selim (till ambassadören) Ni tycks inte ha något land att återvända hem till, herr ambassadör. Den store Khan Nadirs rike tycks plötsligt ha gått under.

ambassadören Omöjligt.

Selim Det är bäst att ni stannar här tills ni får veta mera om denna katastrof som har förintat hela Turkestan. (*till ministern*) Finns det fler ambassadörer?

ministern En budbärare från Kashmir, en tibetansk munk.

Selim Det är kanske just honom vi väntar på. Visa in honom!
(*Munken kallas in och inträder.*)
Var hälsad, ödmjuka man.

munken (klädd i den enkla tibetanska mörkröda togan. Sätter handflatorna mot varandra och bugar sig för *Selim* men utan att böja huvudet.)
Jag hade hoppats få framföra mitt budskap mellan fyra ögon.

Selim Är det om katastrofen i Kina?

munken Vilken katastrof?

Selim Vad gäller ditt budskap?

munken En hälsning från en man kallad Safir.

Selim Äntligen! Ut med er allihop! Den här mannen vill jag tala med ensam!
(*ministern föser ut alla de övriga.*)
Berätta! Hur mår han? Var är han?

munken Han har blivit munk i Tibet.

Selim Vad är detta?

munken Han är i goda händer. Vi räddade honom från att dö i en lavinolycka, men båda hans armar var brutna.

Selim Men vad gjorde han i era berg? Det var inte dit han skulle.

munken Det är ett mysterium. Khan Nadirs utsända soldater kom och sökte efter honom, men vi gömde honom bland de döda mumierna i källaren. Han klarade sig.

Selim Vad ville soldaterna honom?

munken Döda honom. Soldater vill alltid döda alla fria män. De vill helst döda oss också.

Selim Men vad i helskotta gjorde han i Himalaya?

munken Fråga inte mig. Han kanske flydde undan förföljare.

Selim Detta är ytterst sällsamt. Men han lever, och det är huvudsaken. Berätta mera.

munken Han hade en lång konvalescens hos oss och ville sedan inte lämna oss, när han blivit initierad i vår religion. Ingen vill lämna vår religion när han initierats i den.

Selim Vad är det för en religion?

munken Vi ägnar oss åt den Okände Guden, men vår vägledare är naturligtvis Buddha.

Selim Jag har hört talas om den där Buddha. Men vem är den Okände Guden?

munken Det är det ingen som vet. Det är därför han är okänd.

Selim Men man kan inte känna en okänd gud om han inte är känd.

munken Jo, man kan känna honom med själen och ändå låta honom vara okänd.

Selim Det där förstår jag inte. Men jag har hört talas om er okände gud förut. Känner ni till en blond grekisk prästinna i dess tjänst som hette Lelia?

munken Det är en annan okänd gud hon tjänar. Vi känner inte hennes okände gud, ty han är okänd för oss.

Selim Menar du att det finns flera okända gudar?

munken Vem vet hur många det kan finnas, när de alla är okända?

Selim Men du känner alltså henne?

munken Ja. Hon försvann i en storstädning.

Selim Förklara dig bättre.

munken Hon var drottning av Samarkand när gudarna i Himalaya bestämde sig för att göra rent i Khan Nadirs rike. Och i den storstädningen försvann hon.

Selim Vet Safir detta?

munken Ja. Det är därför han stannar kvar i bergen tills vidare. Han vill försöka rädda henne åt den Okände Guden.

Selim Börja inte nu igen. Så Safir kommer hem när han räddat Lelia?

munken Så sade han.

Selim Tack, min gode vän. Dina nyheter har varit ytterst efterlängttade och välkomna.
(*Ministern kommer in med ambassadören.*)

Ja, vad är det?

ministern Förlåt att jag tränger mig in, men det har kommit fler nyheter.

Selim Berätta!

ministern Det har bekräftats, att Nadir Khan, hela hans palats och hela hans familj med hela hans harem har förolyckats. Man har redan begravt honom, och hela hans rike är i upplösning.

Selim Härjar odjuren fortfarande?

ministern De har dragit sig tillbaka till sina hålor i de otillgängligaste delarna av Chang Tang och lär aldrig komma fram mer. Mer än halva befolkningen i Kina och Turkestan har strukit med, och östra Turkestan har blivit en öken. Dessa länder kommer aldrig att kunna återhämta sig efter en sådan syndafloed.

Selim (till ambassadören) Det är bäst du stannar kvar här i landet. Jag kan ge dig en pension i Safirs namn. Du är kanske den enda i Nadir Khans tjänst som har klarat sig.

ambassadören (förkrossad) Där fick vi för våra synder! (*slänger sig på golvet.*)

Selim Han har slickat sin sista röv.

kinesen Och mitt land blir åter fritt och självständigt! Vi kan grunda en ny dynasti och en ny historia!

Selim Tacka Tibet för det.

munken Jag ber att få återvända hem till mina berg, då min uppgift är uppfylld.

Selim Gör det, men kom sedan tillbaka hit. Du får bli kontakten mellan Bagdad och Safir.

munken Om det behövs. Annars kommer Safir själv tillbaka.

(*bugar sig som förut med handflatorna mot varandra och avlägsnar sig.*)

Selim Audiensen är slut, mina herrar! Safir och världen lever!

Scen 2. Srinagar: en bordell.

föreståndarinnan Sköt er, flickor. Överdriv inte er utstyrsel. Sminka er men inte för mycket. Använd juveler och örhängen och armband att smycka er med men bara för att framhäva er kvinnlighet, inte för att begrava den. Kom ihåg, att ni måste ge intryck av att vara anständiga kvinnor. En dag kommer den store prinsen, som kan frälsa er alla och mig från vårt beroende och träljänst. När han kommer måste ni vara redo att kunna ta emot honom på ett anständigt sätt och inte bara som kund. Betrakta er aldrig som prostituerade eller ens som fallna kvinnor. Ni är glädjeflickor som allra lägst, men i era sängar är ni drottningar. Ingen skall någonsin kunna se på mina flickor att hon inte är en anständig kvinna värd all respekt. (*Det knackar.*) Vem är det?

en flicka (ser ut genom en glugg) Det är en munk.

föreståndarinnan En munk?

flickan Tro det eller ej, men det är faktiskt en tibetansk munk.

föreståndarinnan Jag tror jag förstår. Släpp in honom. (*Munken släpps in.*)

Vad i all sin dar kan ni vilja här, helige broder?

Safir (i tibetansk munkdräkt) Förlåt att jag stör, kära syster, men jag kommer faktiskt hit i ett angeläget ärende.

föreståndarinnan Jag trodde ni levde i celibat. Men hur kan du förbli munk och komma hit i ett angeläget ärende?

Safir Jag har hört att ni har tagit hand om en ung dam som liksom genom ett under överlevt fasorna norr om Tibet och klarat sig hit som flykting.

föreståndarinnan Det var väl det jag trodde. För hit den unga flickan, Sulamit. (*En flicka avlägsnar sig.*) Hon var nästan död. Ingen annan ville ha henne. Hon ansågs sinnessjuk på grund av sin tystnad, men jag visste att hon var i permanent chocktillstånd. Endast jordisk kärlek kan väcka sådana till liv, och jag trodde mig kunna få henne vacker igen.

(*Lelia föres in, klädd i en enkel sari.*) Vem är hon?

Safir (sätter sig) Tro det eller ej, men hon är faktiskt den enda överlevande drottningen av Samarkand.

föreståndarinnan Och vem är då ni, som gör anspråk på henne?

Safir Jag är utsänd av prins Safir av Bagdad, broder till den omkomne khanen av Samarkand, som enkom bett mig efterforska denna drottning.

föreståndarinnan Och är du så säker på att det är hon?

Safir Ni skall bli rikligen belönade för att ni räddat henne. Ingen av er skall mer behöva sälja sig för pengar.

föreståndarinnan (tror inte sina öron) Vad är det du säger? (*liv och rörelse bland de andra flickorna, som ivrigt konfererar med föreståndarinnan.*)

Safir (försiktigt) Känner du igen mig, Lelia?

Lelia (svagt) Jag har ett svagt minne av att ha sett dig förut.

Safir Vad du måste ha gått igenom!

Lelia Jag såg alla mina systrar dö. Jag förstår inte hur jag kunde överleva.

Safir Minns du ditt liv som prästinna för den okände guden?

Lelia Du tycks veta mer om mig än vad jag vet själv.

Safir Har du då förlorat minnet?

Lelia Jag lever som i dimma. Men dessa systrar har tagit väl hand om mig som en av dem. Jag kan inte klaga.

Safir Minns du icke Khan Nadir?

Lelia Vem är det?

Safir (för sig själv) Chocken har blivit för stor för henne. Hon vet inte längre vem hon är.

föreståndarinnan (återkommer) Vad tänker ni göra med henne?

Safir En mycket lämplig fråga. Ni ska ha tack för att ha tagit så väl hand om henne. Hon har en lång konvalescens framför sig, då hon befinner sig i ett djupt tillstånd av chock och inte minns stora delar av sitt liv. (*reser sig*) Hon skall föras till prins Safir i Bagdad, men före det skall hon ut på en lång resa för hennes tillfrisknande, vilken jag skall eskortera henne under som helig broder.

föreståndarinnan Kan vi lita på att inget ont händer henne tills ni hembär henne åt prins Safir?

Safir Jag lyder under celibatets lagar så länge jag bär denna munkdräkt. Tills hon är i säker hamn hos prins Safir ansvarar jag för hennes liv, säkerhet och dygd i den okände gudens namn.

föreståndarinnan Ni är tillräckligt övertygande. Då fritar ni mig från ansvar. Och belöningen?

Safir Den skall inte vänta på sig. Jag har fullmakt att i prins Safirs namn skänka er full skattefrihet och en ersättning på 10,000 rupier om ni bara omedelbart stänger bordellen. (*överräcker dokument och pengar.*)

föreståndarinnan (överbäddigad) Vet ni vad detta betyder? Vi kan öppna hotell och restaurang. Mina flickor är fria! Vi kan alla bli hederliga!

Safir Det är meningen.

föreståndarinnan (till Lelia) Min vän, var en god flicka nu och bli snabbt frisk, så att du snart kan möta prins Safir, så är även din lycka gjord.

Lelia Jag skall göra mitt bästa, madame.

föreståndarinnan (till Safir) Ta väl hand om henne, broder.

Safir Lika väl som du har gjort det, syster. (*går med Lelia*)

Kom, kära varelse. Inget ont skall någonsin mer vederfaras dig. Från och med nu står du direkt under den okände gudens beskydd.

Lelia Vem är det?

Safir Eller prins Safirs personliga beskydd, om det låter bättre.

Lelia Det låter mera trovärdigt, ty det är en människa.

Safir Kom, syster. Låt oss gå. (*till bordellen*) Farväl, systrar, och tack.

föreståndarinnan Det är vi som skall tacka, broder. Lycka till!

(*Safir och Lelia går.*)

Seså, av med alla smycken, och alla avsminkar sig genast! Nu gäller det att rusta upp det här stället och få det till Srinagars attraktivaste värdshus! Om detta nu är den okände gudens förtjänst, så måtte han bara aldrig lämna oss!

Akt V scen 1. Bagdad.

Selim Vad menar han egentligen? Ceylon? Annam? Egypten? Cypern? Konstantinopel? Europa? Tror han att en konung kan ta ledigt från sitt rike hur länge som helst bara för ett fruntimmers skull? Det är ju befängt!

ministern Men han kan ännu komma hem en dag.

Selim Ja men vem vet när? Det vet han säkert inte ens själv!

ministern Han kommer nog rätt som det är.

Selim Din tröst är lika klen som ditt förstånd. Du är som en gammal ungmö som fortfarande tror att den stora kärleken en dag skall komma. Gå och dra något gammalt över dig och släng dig i väggen eller dra åt skogen! Du är mera funktionsoduglig än någon professionell byråkrat!

ministern Ge honom dock en chans att få komma tillbaka.

Selim Givetvis, bara han kommer tillbaka, men det är just det som ingen vet att han gör!

en tjänare En budbärare från Cypern, ers nåd.

Selim Äntligen! För in honom! (*denne kommer in*) Ut med språket! Var i helvete håller den man som skall regera detta land hus?

budbäraren (en gammal man) Jag förmodar att ni menar prins Safir. Jag har haft äran att få vara hans privatläkare. Han bad mig lämna honom i Famagusta för att inför er personligen informera om alla fakta rörande patienten i hans vård drottning Lelia.

Selim Det var inget svar på min fråga.

läkaren Han är någonstans på Medelhavet.

Selim Vilket svar! Det duger inte, min bäste herr pedant! Vart var han på väg?

läkaren Mot Venedig.

Selim Och därifrån?

läkaren Han trodde att Venedig eventuellt skulle kunna bota hans patient.

Selim Nå, vad är det då med denna patient som det är värt att göra irrfärder över hela världen för?

läkaren Hon lider av ett kroniskt akut chocktillstånd.

Selim Hon är alltså sinnessjuk?

läkaren Så kan man se det.

Selim Det duger inte. Man offrar inte ett världsrrike för en sinnessjuk kvinna.

läkaren Jo, om hon är vacker och kan botas.

Selim Ingen kvinna kan botas för sin kvinnlighet.

läkaren Hennes kvinnlighet är inte hennes sinnessjukdom. Det är två helt olika saker.

Selim Det beror på hur man ser det.

läkaren Så ser han det.

Selim Han har alltid varit en naiv optimist. När ska han äntligen nyktra till?

läkaren Hav tålmod, minister Selim. Inget fall är hopplöst förrän det avlidit.

Selim Jag skulle vilja påstå motsatsen. Alla fall är hopplösa tills de avlider, ty endast döden kan befria oss från lidandet, och vårt huvudsakliga lidande är kvinnan med allt vad hon innebär. Därför tror jag aldrig att prins Safir kommer hem förrän han blivit av med den sinnessjuka hora han valt att följa till världens ände.

läkaren Ni är alltför kategorisk. Ni glömmer att kvinnan är en människa.

Selim Jaså? Vad är det för mänskligt med henne?

läkaren Han älskar henne.

Selim Och varför i alla demoners namn skulle världens mäktigaste man älska ett sinnessjukt fnask?

läkaren Därför att han tror på henne som människa.

Selim Förklara fallet för mig, doktorn.

läkaren Fallet är mycket komplicerat. Vår prins och damen har känt varandra förut, men hon kan icke minnas det. Hon har förträngt allt i sitt liv som varit obehagligt och därmed reducerat sitt förstånd till ett barns. Han tror att han kan slå hål på detta skyddsskal och få henne att minnas.

Selim Och vad tror ni själv?

läkaren Att detta skyddsskal endast kan slås hål på inifrån av henne själv. Men han är kanske den ende som kan få henne att göra det.

Selim Jag måste respektera er för er yrkeserfarenhet, doktorn. Så låt oss hoppas att det finns hopp.

läkaren Det är det som hoppet innebär.

Selim Vad menar ni?

läkaren Om man inte hoppades på att det skulle finnas något hopp hade man ingenting att hoppas på.

Selim Är inte det ganska självklart?

läkaren Ingenting är självklart i sig, ty att något är självklart är en personlig åsikt och inte någon självklarhet. Hoppet är självklart endast för den som aldrig slutar att hoppas men ingalunda för dem som beklagar honom.

Selim Att hoppas är alltså att hoppas på det omöjliga?

läkaren Att hoppas på det omöjliga och att hoppas att det omöjliga inte är omöjligt.

Selim Är det att hoppas eller att tro?

läkaren Fråga inte mig.

Selim Ni är omöjlig. Ni kan gå. (*Läkaren bugar sig och går.*)

Du är illa ute, Safir, men lyckligtvis finns jag här som ännu kan tro och hoppas på att ditt fall inte är fullt omöjligt. Och det är bäst att inte blanda in förnuftet i detta, ty då vore det enda möjliga att ge upp hoppet. (*går*)

Scen 2. På däck av ett skepp.

Gryning: det är halvmörkt först, men gradvis stegras ljuset och blir rödare och ljusare.

Safir (kommer upp på däck, ställer sig vid relingen och betraktar havets horisont)

Vad har jag lärt av livet? Att misstro kvinnor. Jag trodde att jag kunde älska, men jag misstog mig. Den jag älskade var dygdens perfektion och jungfrulighetens skönaste och renaste blomma, men hon fräntogs mig av ödet och kränktes tills hon blev en hora. När ingen annan man ville ha henne fick jag henne, och när kärlekens grymhet reducerat hennes förstånd till ett minneslöst handikapp överläts hon åt mig att vara hennes vårdare. Ändå gav jag ej upp hoppet. Jag vågade ännu tro på kärleken. Jag tog mig an henne, och som ett slags terapi tog jag ut henne på en resa runt världen. Vi har besett Annam och Siam, Ceylon och Oman, Egypten och Cypern

och kommer nu till Europa. Och inte ett enda spår av någon bättring har kunnat skönjas i hennes tillstånd.

Och det känns som att jag nått slutet på min bana. Hit men inte längre, säger ödet, och även plikterna kallar mig hem till Bagdad för att bli en ännu mäktigare furste än min fallne bror och ta hand om hela världen och hela ansvaret för dess ordning. Någoting säger mig att jag måste lämna min älskade patient här och låta henne gå under för att rädda världen. Och någoting säger mig att det är fel.

Men vad är detta? Vad är det för en hägring som skymtar bortom horisonten och långsamt träder fram ur diset av sina slöjor likt en magisk dröm för mina ögon? Någoting säger mig att detta måste vara den legendariska lagunstaden bortom all dröm och verklighet.

(Venedig framträder gradvis allt tydligare ur ett disigt töcken samtidigt som ljuset tilltar i rödgyllene klarhet. Det är Venedig från dess allra mest fördelaktiga sida: från havet i soluppgången.)

Och skulle jag få leva för att se detta som kronan på mina misslyckanden, min tragiska fiaskoresas ändstation, den bittert välkomnande hamnen för mitt hopplösa fall! Denna totala skönhets ironi är höjden av livets absoluta bottenlösa grymhet! Nej, hellre doge jag själv än gav upp min patient och min strävan mitt i ett så fullkomligt ögonblick som detta!

(begraver ansiktet i armarna mot relingen. Då kommer Lelia oförmärkt upp på däck, fortfarande klädd i en enkel men vacker sari, helst turkosgrön.)

(Hon kommer upp och stannar till inför anblicken av Venedig. Hon står blickstill och betraktar lagunstaden. Småningom lyfter Safir sitt huvud från relingen och blir medveten om henne. Han tvekar först inför vad han skall säga men gör sedan en gest mot staden som för att visa den:)

Safir Lelia, se Venedig!

(Lelia betraktar lagunstaden andlöst en stund och störtar sedan i armarna på Safir. De kramas och håller på så länge.)

Lelia (efter en lång stund) Nu känner jag dig, Safir. Du är min evige älskare.

Safir (kan inte tro sin öron) Menar du att – du kommer ihåg mig?

Lelia Du har alltid funnits. Jag kände igen dig direkt när du uppträdde i templet i Alexandria.

Safir Och minns du – ditt eget liv? Minns du alla fasorna du gick igenom efter livet med min bror?

Lelia Jag hade dött om inte din kärlek hade funnits. Jag kände den alltid. Det är bara en sådan kärlek som gör att kvinnorna över huvud taget överlever.

Safir Betyder det att – du älskar mig?

Lelia Nej, Safir. Det är du som älskar mig. Endast därför kan även jag älska dig. Kärleken börjar hos mannen, men om den väl är äkta kan den aldrig dö hos kvinnan även om den dör hos mannen.

Safir Så – du vill ha mig?

Lelia Vi har alltid haft varandra.

Safir Lelia! Äntligen har jag funnit dig! Och det är här i Venedig så långt hemifrån som möjligt! Vad är meningen med detta mirakel?

Lelia Det vet endast du själv.

Safir Ja, Lelia, jag vet det. Jag känner det. Jag har lärt det genom dig. Vi stannar här. Världen får klara sig själv. Vi återvänder icke till Österlandet. Jag skickar inte ens mer något bud till Selim, min ställföreträdare. Vi försvinner för världen och lever bara för varandra.

Lelia Men kan du överge ditt ansvar? Kan du svika dina plikter?

Safir Vad du får hela världen att verka banal! Vad är plikter och ansvar mot kärleken? Vi har funnit den, Lelia! Vår enda plikt är att leva för den. Livet går före allt vad världsordning och plikter heter.

Lelia Du bestämmer, Safir. Jag följer dig.

Safir Så låt oss då gå ner under däck och förbereda oss för att gå i land, stanna i Venedig och bli européer. Det är den vägen vår kärlek visar oss, Lelia. Vi glömmer allt om makt, politik, ansvar och plikt och försvinner som kända människor från våra ställningar. Vi glömmer allt utom oss själva och blir därigenom såsom eviga drömmar i ett med vår kärlek.

Lelia Jag kände aldrig din broder, Safir.

Safir Men nu känner jag dig.

(De går ner.)

Endast Venedig blir kvar i fjärran i sin fullkomligaste rosenfärgade gryningskönhet.)

(Sarvsalö, 15-22.6.1998.)